

PRAKTISCHE GRAMMATICA VAN HET INDONESISCH

Rahman Syaifoel

Copyright

Oorspronkelijke titel: *Practical Grammar Bahasa Indonesia*

Auteur: Rahman Syaifoel

Eerste editie 2018

© Rahman Syaifoel 2022

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN. Dit boek bevat materiaal dat is beschermd onder internationale en federale auteursrechtwetten en -verdragen. Elke ongeoorloofde herdruk of gebruik van dit materiaal is verboden. Geen enkel deel van dit boek mag worden gereproduceerd of verzonden in welke vorm of op welke manier dan ook, elektronisch of mechanisch, inclusief fotokopieën, opnamen, of door enig systeem voor het opslaan en ophalen van informatie zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de auteur/uitgever.

Inhoud

Inleiding.....	10
1 Uitspraak.....	12
1. Indonesische Alfabet.....	12
2. Klinkers.....	12
3. Tweeklanken.....	13
4. Dubbele Klinkers.....	14
5. Consonanten.....	14
6. Dubbele consonanten.....	16
7. Woordaccenten.....	17
8. Intonatie van Indonesische zinnen.....	18
9. Oefeningen.....	19
2 Zelfstandige naamwoorden.....	21
1. Type zelfstandig naamwoord.....	21
2. Lidwoorden.....	22
3. (Pseudo-) lidwoorden.....	23
4. Meervoud.....	24
5. Woordvolgorde.....	26
6. Oefeningen.....	29
3 Voornaamwoorden.....	32
1. Persoonlijke voornaamwoorden.....	32
2. Bezittelijke voornaamwoorden.....	34
3. Aanwijzende voornaamwoord.....	35
4. Oefeningen.....	37
4 Mededelende zinnen.....	40
1. Basispatroon.....	40
2. Basisstructuren.....	41
3. Accenten in de zin.....	43
4. Oefeningen.....	44
5 Vraagzinnen.....	47
1. Met vraag intonatie.....	47
2. Met vragende woord.....	47
3. Bukan/kan, belum en tidak aan het einde van de zin.....	53
4. Vraagwoorden + voorzetsels.....	53
5. Vraagwoorden + 'saja'.....	54
6. Vragen met het achtervoegsel -kah.....	55
7. Oefeningen.....	56
6 Ontkennen.....	60
4. Oefeningen.....	62
7 Bevestigen.....	65
1. Oefeningen.....	68

8	Werkwoorden 'ada' en 'adalah'.....	71
1.	Het werkwoord ada.....	71
2.	Het werkwoord adalah.....	71
3.	Oefeningen.....	73
9	Frase met 'yang'.....	75
1.	Oefeningen.....	78
10	Werkwoorden.....	81
1.	Basis werkwoord.....	81
2.	Afwezigheid van tijdsvorm.....	82
3.	Tijd gerelateerde uitdrukkingen: belum, masih en sudah/telah.....	82
4.	Oefeningen.....	84
11	Anatomie van Indonesische woorden.....	88
1.	Woorden construeren met toevoegingen.....	88
2.	Proces van toevoegingen (affiksatie).....	88
3.	Regels voor woordvorming.....	89
4.	De betekenis van -®-.....	89
12	Werkwoord met prefix ber+®.....	92
1.	Betekenis van ber+®.....	92
2.	Vorm van ber+®.....	93
3.	Veel voorkomende ber+® werkwoorden.....	95
4.	Oefeningen.....	97
13	Hulpwerkwoorden.....	101
1.	Oefeningen.....	103
14	Voorzetsels: di, ke en dari.....	106
1.	Zelfstandige: di, ke en dari.....	106
2.	Di, ke en dari in combinatie met.....	106
3.	Oefeningen.....	110
15	Telwoorden.....	112
1.	Hoofdtelwoord.....	112
2.	Rangtelwoord.....	113
3.	Breuken, percentages en rekenkundige tekens.....	114
4.	Onbepaald hoofdtelwoorden.....	114
5.	Telwoord van classificatie.....	116
6.	Andere woorden met betrekking tot kwantiteit.....	117
7.	Oefeningen.....	121
16	Beleefdheidsvormen.....	124
1.	Beleefd vragen met behulp van tolong, coba en bisa.....	124
2.	Silakan (alstublieft), mari (zullen) en (h)ayo (gaan).....	124
3.	Uitnodigen om samen te doen met mari en ayo.....	125

4. Groeten met behulp van mari en ayo	125
5. Oefeningen.....	126
17 Over de tijd.....	129
1. Jam (uur), menit (minuut), detik (seconde)	129
2. Hari (dagen).....	130
3. Nama bulan (namen van de maand).....	132
4. Tanggal (datum).....	132
5. Tahun (jaar) en abad (eeuw)	133
6. Andere tijd gerelateerde termen.....	133
7. Oefeningen.....	135
18 Adjectieven	139
1. Kenmerken.....	139
2. Vergelijkingen met adjectief	139
3. Oefeningen.....	141
19 Voegwoorden.....	144
1. Coördinerend type	144
2. Ondergeschikte type.....	148
3. Correlatieve type	149
4. Oefeningen.....	150
20 Werkwoord met prefix me+®	154
1. Betekenis van me+®	154
2. Vorm van me+®.....	155
3. Oefeningen.....	157
21 Actief en Passief.....	162
1. Type actieve zinnen	162
2. Passieve zinnen	163
3. (Onzichtbare) koppelwerkwoorden.....	164
3. Intransitief werkwoord.....	164
4. Oefeningen.....	166
22 Passieve Vormen	169
1. Passief met prefix di+®	169
2. Passieve vorm met basiswerkwoord alleen	170
3. Passief met prefix ter+®.....	171
4. Passief met ke+®+an	171
5. Passief met di+®+kan	173
6. Passief met di+®+i.....	174
7. Passief met kena (getroffen door)	175
8. Oefeningen.....	176
23 Dubbele Woorden.....	180
1. Duplicatie van Woorden.....	180
2. Duplicatie bij werkwoorden	181
3. Pseudo-duplicatie.....	184

4. Betekenis van duplicatie.....	184
5. Betekenis van duplicatie van werkwoord.....	185
6. Prefix me+ duplicatie	186
7. Prefix di+-®®-.....	187
8. Prefix ter+-®®-.....	187
9. Dubbel woorden in combinatie met `tidak/tak`	187
10. Oefeningen.....	188
24 Voorvoegsel pe+®	192
1. Betekenis van pe+®	192
2. Vorm van pe+®	192
3. Oefeningen.....	194
25 Imperatieve Zinnen	197
1. Opdrachten, verboden en dwingend advies.....	197
2. Uitnodigen	197
3. Imperatief met ®-lah	198
4. Persuasief of suggestieve opdracht.....	198
5. Passieve imperatieve zin	198
6. Imperatief met suffix ®+i.....	199
7. Imperatief met suffix ®+kan	200
8. Imperatief met prefix per+®	201
9. Imperatief met per+®+kan	201
10. Oefeningen.....	203
26 Imperatief met suffix ®+kan.....	206
1. Betekenis van ®+kan.....	206
2. Imperatief met ®+kan.....	207
3. Oefeningen.....	209
27 Achtervoegsel ®+kah.....	212
1. Verfijnen en verzachten van vragen	212
2. Andere combinatie.....	212
3. Oefeningen.....	214
28 Werkwoord met me+®+kan	217
1. Betekenis van me+®+kan.....	217
2. Vorm van me+®+kan.....	218
3. Verschil tussen me+®+kan en me+®+i.....	221
4. Latihan	223
29 Creëren van Zelfstandig naamwoord.....	227
1. Voorvoegsel ke-	227
2. Zelfstandig naamwoord met suffix ®+an.....	227
3. Zelfstandig naamwoord met ke+®+an.....	228
4. Latihan	230

30 Samenstellingen.....	234
1. Type 'X en Y'	234
2. Type synoniemen	235
3. Andere combinatie.....	235
4. Combinatie met bijvoegsels	236
5. Latihan	237
31 Voorvoegsel per+®	242
1. Imperatieve zinnen.....	242
2. Mededelende zinnen	242
3. Per+® gecombineerd met prefix me-	243
4. Latihan	244
32 Voorvoegsels me+per+®	247
1. Latihan	249
33 Voorvoegsels per+®+kan.....	252
1. Compatibel met <root>kan, dezelfde betekenis	252
2. De ene of de andere	253
3. Compatibel met verschillende betekenis.....	253
4. Per+®+kan in combinatie met me-.....	254
5. Latihan	256
34 Werkwoorden met me+®+i	260
1. Betekenis van me+®+i.....	260
2. Vorm van me+®+i.....	261
3. Verschil tussen me+®+i en me+®+kan	263
4. Latihan	265
35 Zelfstandig naamwoord met pe+®+an	270
1. Vorm van pe+®+an	270
2. Contrast tussen pe+®+an versus per+®+an	272
3. Latihan	274
36 M- werkwoorden type 1	281
1. Actieve vormen van M-werkwoorden	281
2. M-werkwoorden in passieve vorm	284
3. Latihan	286
37 M-werkwoorden type 2	293
1. Actieve vormen.....	293
2. M-werkwoorden in passieve vormen	295
3. Latihan	297
38 Woorden met voorvoegsel ter+®	303
1. De betekenis van ter+®	304
2. Vorm van ter+®	306
3. Latihan	309
Bijlagen	313

Bijlage 1. Overzicht van formatie van Indonesische woorden	314
Bijlage 2. Formatie van woorden en de betekenis.....	319
Bijlage 3: Antwoorden.....	331

Inleiding

Indonesisch is de grootste moderne taal van de Austronesische taalfamilie, gebruikt door ongeveer 280 miljoen Indonesiërs en begrepen door de mensen van Maleisië en Brunei. Indonesisch fungeerde als de verbindende taal voor Indonesië, een land dat bestaat uit verschillende etnische groepen met hun eigen talen. Met het Indonesisch kunnen mensen die vaak opgegroeid met verscheidene moedertalen nu gemakkelijk met elkaar communiceren. Je kunt geruststellen dat Indonesisch een succesverhaal is voor dit multiculturele land.

Momenteel is Indonesië een populaire bestemming voor internationaal toerisme. Indonesische mensen hebben door hun achtergrond in culturele diversiteit over het algemeen een open karakter. Ze communiceren graag met buitenlanders en zijn meestal enorm trots als een vreemdeling Indonesisch probeert te praten. Voor toeristen kan Indonesisch spreken een grote bijdrage leveren aan uw diepere ervaring met de Indonesische cultuur. Het onder de knie krijgen van Indonesisch kan ook ongelooflijk waardevol zijn voor uw zakelijke contacten en helpen bij het vormen van uw zakelijke relaties. Met een enorme consumentenmarkt van meer dan 250 miljoen mensen groeit het economische belang van deze taal voortdurend. Indonesië is het op vier na grootste land ter wereld en is historisch gezien een belangrijke economische regio geweest gezien zijn geografische ligging.

De belangrijkste bedoeling van dit boek is om mensen te begeleiden om snel, efficiënt en effectief Indonesisch onder de knie te krijgen. Het boek stelt gebruikers in staat fundamentele kennis op te doen van de standaardversie van Bahasa Indonesia die het Indonesisch zou benaderen dat wordt gesproken door opgeleide mensen in de steden, de pers en de overheid. In dit boek leren mensen dus een type Indonesisch dat algemeen wordt begrepen en veel wordt gebruikt door sprekers in de hele Indonesische archipel.

Dit boek is bedoeld voor iedereen die Bahasa Indonesia onder de knie wil krijgen met een bijlesdocent. Uiteindelijk kunnen mensen dit boek gebruiken ook als grammaticale referentie van Bahasa Indonesia voor zelfstudie.

Dit boek bestaat uit beknopte hoofdstukken, die elk in verschillende delen zijn onderverdeeld. Elke les heeft twee of meer delen rond een basis grammaticaal thema. In elk deel worden de essentie van de Indonesische grammatica uitgelegd aan de hand van voorbeelden. Aan het einde van elk hoofdstuk zijn er oefeningen om te oefenen met het betreffende grammaticale thema.

Dit boek heeft drie bijlagen. De eerste appendix bevat een lijst met veelvoorkomende toevoegingen aan Indonesische woorden. De tweede bijlage is een verwijzing naar de betekenis van dergelijke woordformaties. De laatste bijlage bevat de antwoorden op de oefeningen in elk hoofdstuk.

Reacties over dit werk zijn van harte welkom via e-mail:
bahasakita@pm.me

1 Uitspraak

1. Indonesische Alfabet

Het Indonesische spellingsysteem behoort tot de meest logische ter wereld. Elke letter vertegenwoordigt een enkel geluid, het schrijfsysteem is vrij eenvoudig. Wat je ziet is wat je krijgt.

A/a	a	als in <i>vader</i>	N/n	én	als in <i>nemen</i>
B/b	bé	als in <i>bed</i>	O/o	ow	als in <i>heet</i>
C/c	tyé	als in <i>katje</i>	P/p	pé	als in <i>pet</i>
D/d	dé	als in <i>deur</i>	Q/q	ku	als in <i>qua</i>
E/e	é	als in <i>mét</i>	R/r	ér	als in <i>groot</i>
F/f	éf	als in <i>slaaf</i>	S/s	és	als in <i>slak</i>
G/g	ghé	als in <i>game</i>	T/t	té	als in <i>taal</i>
H/h	ha	als in <i>hotel</i>	U/u	u	als in <i>soep</i>
I/i	iy	als in <i>niet</i>	V/v	vé	als in <i>vier</i>
J/j	dyé	als in <i>hoedje</i>	W/w	wé	als in <i>water</i>
K/k	ka	als in <i>komen</i>	X/x	éx	als in <i>taxi</i>
L/l	él	als in <i>lang</i>	Y/y	éy	als in <i>jou</i>
M/m	ém	als in <i>mama</i>	Z/z	zét	als in <i>zin</i>

De volgende lijst geeft de klinkers in het Indonesisch.

2. Klinkers

Dit zijn de Indonesische klinkers: /a/, /i/, /u/, /e/, /o/

/a/

<i>makan</i>	eten
<i>datang</i>	komen
<i>sama</i>	dezelfde

/i/

<i>hari</i>	dag
<i>ini</i>	deze
<i>kami</i>	wij

/u/

<i>untuk</i>	voor
<i>rumput</i>	gras
<i>baru</i>	nieuw

/e/ 1. onbeklemtoond:

<i>teman</i>	vriend
<i>besar</i>	groot
<i>senang</i>	vrolijk

Onbeklemtoonde /e/ komt nooit voor aan het begin van een woord van het standaard Indonesisch.

/é/ 2. Toon hebben:

<i>énak</i>	lekker
<i>méja</i>	tafel
<i>péndék</i>	kort

Aantekeningen:

Het verschil is niet te zien aan de manier waarop een woord is geschreven. In een goed Indonesisch woordenboek wordt de toon met /e/ geschreven als /é/. Bij het leren van Indonesisch is het aan te raden om dit verschil in je eigen leerstof op te schrijven.

Beide klanken van /e/ komen vaak samen in een woord voor:

<i>keméja</i>	overhemd
<i>merdéka</i>	vrijheid
<i>keréta</i>	trein

/o/

<i>roti</i>	brood
<i>obat</i>	medicijnen
<i>rokok</i>	sigaret

3. Tweeklanken

/au/

	uitspraak	
<i>pulau</i>	<i>pulaw</i>	eiland
<i>atau</i>	<i>ataw</i>	of

kalau

kalaw

als, wanneer

Aantekening:

In de omgangstaal Indonesisch **/au/** soms vervangen door **/o/**:

hijau

hijo

ijo

groen

pulau

pulo

eiland

kalau

kalo

als, wanneer

/ai/

uitspraak

sampai

sampay

aankomen

pantai

pantay

strand

satai

satay

saté

Aantekening:

In de omgangstaal Indonesisch: **/ai/** soms vervangen door **/é/**:

sampai

sampé

aankomen

satai

satay

saté

tapai

tapé

gefermenteerd eten

katai

katé

dwerg

4. Dubbele Klinkers

Dubbele klinkers komen soms voor in het Indonesisch. Elke klinker wordt afzonderlijk uitgesproken.

uitspraak

maaf

ma-af

sorry, excuseer

pakaian

pakay-an

kleren

pengetahuan

pengetahu-an

kennis

pujian

puji-an

loven

5. Consonanten

De Indonesische medeklinkers worden bijna allemaal hetzelfde uitgesproken als in het alfabet.

/c/ uitgesproken als in het woord *katje*

<i>coba</i>	proberen
<i>cuci</i>	wassen
<i>cucu</i>	kleinkind

/g/ uitgesproken als in het woord *game*

<i>guru</i>	docent
<i>gila</i>	gek
<i>segar</i>	vers
<i>bagai</i>	zoals, alsof

/h/ ongeacht de positie in een woord, altijd duidelijk maar zacht uitgesproken. Maar in de omgangstaal wordt **/h/** soms niet geschreven of uitgesproken:

<i>harap</i>	-	hoop
<i>sehat</i>	-	gezond
<i>basah</i>	-	nat
<i>marah</i>	-	boos
<i>habis</i>	<i>abis</i>	afgerond, op
<i>lihat</i>	<i>liat</i>	zien
<i>tahu</i>	<i>tau</i>	weten

/j/ uitgesproken als in het woord *joule*

<i>jalan</i>	straat
<i>hujan</i>	regen
<i>jari</i>	vinger

/y/ uitgesproken als in het woord *ja*

<i>yakin</i>	zeker wel
<i>bayar</i>	betalen
<i>kaya</i>	rijk

/k/ ongeacht de positie in een woord, altijd duidelijk maar zacht uitgesproken. De **/k/** markeert ook een verschil in betekenis.

<i>otak</i>	brein	<i>kotak</i>	doos
-------------	-------	--------------	------

<i>kotak</i>	box	<i>botak</i>	kaal
<i>peta</i>	map	<i>petak</i>	vierkant

In spreektaal wordt **/k/** aan het eind vaak niet uitgesproken:

<i>bapak</i>	<i>bapa</i>	vader, meneer
<i>tidak</i>	<i>tida</i>	niet

/r/ wordt rollend gesproken zoals **/r/** in Spaanse woorden

<i>ramah</i>	leuk
<i>baru</i>	nieuw
<i>piring</i>	bord
<i>sabar</i>	geduldig

/p/, /f/, /v/

Alleen de **/p/** bestaat in het Indonesisch. De **/f/** en **/v/** worden later geïntroduceerd om leenwoorden te schrijven.

Soms worden **/p/, /f/** en **/v/** door elkaar gebruikt in onofficiële taal, maar dit wordt grammaticaal niet als correct beschouwd.

<i>pulang</i>	-	naar huis gaan
<i>sapu</i>	-	bezem
<i>asap</i>	-	rook
<i>film</i>	<i>pilem</i>	film
<i>favorit</i>	<i>pavorit</i>	favoriet
<i>aktif</i>	<i>aktip</i>	actief

6. Dubbele consonanten

/kh/ klinkt als **/ch/** in het woord *chaos*

<i>khas</i>	typisch
<i>akhir</i>	einde
<i>tarikh</i>	kroniek

/ng/ klinkt als **/ng/** in het woord *koning*

<i>mengharap</i>	hopen
<i>bangun</i>	opstaan
<i>hidung</i>	neus
<i>tangan</i>	hand

Opmerking:

/g/ achter **/ng/** wordt uitgesproken als de **/g/** in het woord *game*

<i>tunggu</i>	wachten
<i>minggu</i>	week
<i>ganggu</i>	lastig vallen
<i>anggur</i>	wijn, druif
<i>punggung</i>	ruggengraat

/ny/ klinkt als **/nj/** in het woord *ranja*

<i>nyonya</i>	mevrouw
<i>banyak</i>	veel
<i>nyanyi</i>	zingen

/sy/ klinkt als **/sh/** in het woord *show*

<i>syarat</i>	voorwaarde
<i>asyik</i>	plezier
<i>busyet!</i>	goedheid!

7. Woordaccenten

Op welke lettergreep in Indonesische woorden de klemtoon wordt gelegd, is niet zo belangrijk als in het Nederlands.

Uitspraak maakt geen verschil in betekenis. Over het algemeen zijn er twee manieren om Indonesische woorden uit te spreken:

A. de klemtoon op de voorlaatste lettergreep

<i>minum</i>	drinken
<i>biasa</i>	normaal
<i>sederhana</i>	eenvoud

B. de klemtoon op de laatste lettergreep

Als in de voorlaatste lettergreep van de toonloze */e/* voorkomt

<i>teman</i>	vriend
<i>berenang</i>	zwemmen
<i>tenang</i>	rustig, kalm

8. Intonatie van Indonesische zinnen

Als algemene regel geldt dat de klemtoon in een normale zin aan het einde komt.

Welke lettergreep de klemtoon krijgt, is niet te voorspellen, omdat het echt afhangt van de houding van de spreker. Gezien het grote gebied zijn er ook nogal wat variaties in het gesproken Indonesisch.

De Indonesische toonladder in de zin wordt aangegeven met 1 2 3 als teken van sterk naar zwak. Dit teken </> geeft een pauze tussen woorden of zin en dit <#> teken geeft een langere pauze tussen zinnen.

Deze volgende zijn indicaties van hoe Indonesische zinnen worden uitgesproken.

Saya duduk di kursi

Ik zit op de stoel

33 / 3 3 / 3 / 2 3#

3 2 / 3 3 / 2 / 1 3#

Het bovenstaande patronen zijn de meest algemene intonatiepatronen in Indonesische zinnen.

Indonesische taalgebied is enorm. Afhankelijk van het gebied en de achtergrond van de spreker zijn er veel variaties in intonatie voor hetzelfde patroon van een zin. Uitspraak van het Indonesisch is in het algemeen zwaar beïnvloedt door streektalen.

9. Oefeningen

1. Lees de volgende woorden hardop voor

<i>baca</i>	lezen	<i>anyam</i>	weven
<i>andai</i>	als	<i>jawab</i>	antwoord
<i>ganggu</i>	storen	<i>jarak</i>	afstand
<i>cukup</i>	genoeg	<i>ayam</i>	kip
<i>tetangga</i>	buurman	<i>yakin</i>	zeker
<i>mana</i>	welke	<i>kaya</i>	rijk
<i>tangan</i>	hand	<i>garam</i>	zout
<i>jemari</i>	vinger	<i>gagal</i>	gefaald
<i>bau</i>	geur	<i>hilang</i>	verdwijnen
<i>tangga</i>	trap	<i>akhir</i>	einde
<i>kepala</i>	hoofd	<i>minggu</i>	week
<i>nyanyi</i>	zingen	<i>syarat</i>	vereiste
<i>acara</i>	programma	<i>asyik</i>	plezier

2. Vraag iemand de volgende woorden te lezen. Luister naar de uitspraak en schrijf de woorden op

tidur	buah	telanjang	luar biasa
tukang	roti bakar	kue pancong	berbicara
berjalan	tujuh	pulang-pergi	babak belur
belakangan	belajar	maaf	bahasa
depan	jejaka	perahu	kurang garam
alam	bunga	siang	cuaca
makan malam	dunia	makan pagi	baru
pergi	tangan	bilang	selamat jalan
bersama	sampai	bagaimana	terima kasih

2 Zelfstandige naamwoorden

Zelfstandig naamwoord is een woord dat wordt gebruikt om mensen, plaatsen of dingen te tonen. Anders dan in het Nederlands, zelfstandig naamwoord in het Indonesisch wordt niet voorafgegaan door een onbepaald of bepaald lidwoord. Het heeft geen geslacht en heeft geen meervoudsvorm in het woord zelf.

1. Type zelfstandig naamwoord

Er zijn twee soorten zelfstandige naamwoorden in het Indonesisch:

1. Basis zelfstandig naamwoord

Het bestaat uit een enkel woord, een of meer lettergrepen met een of meer betekenissen.

<i>tas</i>	tas
<i>meja</i>	tafel
<i>sepeda</i>	fiets
<i>kupu-kupu</i>	vlinder

2. Gevormde zelfstandige naamwoorden

Het bestaat uit een <kernwoord> verder gevormd met behulp van bijvoegsels of *affixatie*.

Het is belangrijk om het begrip <wortel> te begrijpen. Dat is een woord dat wordt gebruikt om andere soort nieuwe woorden te maken.

We zullen verder <wortel> oftewel <root> of het volgende symbool -®- gebruiken om het basiswoord of aan te duiden.

De bovengenoemde termen en symbool komen vaak terug in dit boek.

1). Zelfstandig naamwoord met suffix **-an**

De basis van deze type zelfstandig naamwoord of <wortel> is werkwoord.

<i>makan</i>	eten	-an	<i>makanan</i>	voedsel
<i>minum</i>	drinken		<i>minuman</i>	drankje
<i>tulis</i>	schrijven		<i>tulisan</i>	schrijven

2). Zelfstandig naamwoord met prefix *pe-*

a). De -@- voor zelfstandig naamwoord is werkwoord

<i>lukis</i>	schilderen	<i>pe-</i>	<i>pelukis</i>	schilder
<i>tulis</i>	schrijven		<i>penulis</i>	schrijver
<i>bicara</i>	spreken		<i>pembicara</i>	spreker

b). -@- is adjectief

<i>marah</i>	boos	<i>pe-</i>	<i>pemarah</i>	nors
<i>putih</i>	wit		<i>pemutih</i>	bleker
<i>berat</i>	zwaar		<i>pemberat</i>	ballast

3). Zelfstandig naamwoord met prefix *pe+@+an*

<wortel> is zelfstandignaamwoord

<i>gunung</i>	berg	<i>pe+@+an</i>	<i>pegunungan</i>	bergen
<i>sawah</i>	rijstveld		<i>pesawahan</i>	rijstvelden
<i>rumah</i>	huis		<i>perumahan</i>	wooncomplex

2. Lidwoorden

Er zijn geen lidwoorden voor zelfstandige naamwoorden van bahasa Indonesia.

De bepaaldheid of onbepaaldheid van het zelfstandig naamwoord wordt gegeven door de context en door aanwijzende of bezittelijke naamwoorden zoals *ini* of *itu* of mogelijk met een woord zoals *yang*.

<i>Kami naik kereta api ke Yogya</i>	We namen de trein naar Yogya
<i>Saya mau beli rumah besar</i>	Ik wil een groot huis kopen
<i>Dia punya telepon baru</i>	Hij heeft een nieuwe telefoon

Vergelijk de volgende voorbeelden A en B:

A

<i>Saya beli pisau</i>	Ik heb een mes gekocht
<i>Tom makan pisang</i>	Tom eet bananen
<i>Pisang enak</i>	Bananen zijn heerlijk

B

<i>Pisau itu mahal sekali</i>	Het mes was duur
-------------------------------	------------------

Pisangnya besar
Pisang yang enak dan murah
 Voorbeelden:

De grote banaan
 De heerlijke en goedkope bananen

Saya mau beli mobil baru itu
Kursi baru ini punya Hasan
Saya harus naik kereta itu
Salim pinjam bukunya
Rumahnya besar sekali
Mobil barunya bagus

Ik wil de nieuwe auto kopen
 Deze nieuwe stoel is van Hasan
 Ik moest de trein halen
 Salim leent de boeken
 Het huis is erg groot
 De nieuwe auto is leuk

3. (Pseudo-) lidwoorden

In sommige gevallen kunnen de volgende woorden ook als lidwoorden worden gebruikt, om de bepaaldheid van het woord te markeren.

1. **Sang, sri** gebruikt als aanduiding ten teken van respect :

Sang merah putih berkibar di sana
Sri Paus bertemu presiden
Republik Indonesia

Het rood en wit fladderde daar
 De paus ontmoette de president
 van de Republiek Indonesië

2. **Para, kaum, umat** gebruikt als groepslabel:

Para ibu duduk di sebelah kiri
Kaum wanita bekerja di sektor
jasa

De vrouwen zaten links
 De vrouwen werkten in de
 dienstensector
 De christenen vierden Kerstmis

Umat Kristen merayakan hari
Natal

3. **Si** en **yang** als bepaald lidwoord

1). **Si** + naam van personen:

Si Hasan bertemu si Rudi tadi pagi
Saya dan si Salim pergi ke sana

Rudi ontmoette Hasan vanmorgen
 Salim en ik gaan er heen

2). **Si** + adjectief

Siapa nama si cantik itu?
Si gila itu tidak boleh masuk!

Hoe heet die mooie dame?
 De gek mag niet binnen komen!

3). **Si** + werkwoord

<i>Si terdakwa masuk ruangan itu</i>	De beklaagde kwam de kamer binnen
<i>Teroris itu melepas si tertawan</i>	De terrorist heeft de gevangene vrijgelaten

4). **Si** + persoonlijk voornaamwoord

<i>Kapan kamu mau bertemu si dia?</i>	Wanneer ga je hem/haar ontmoeten?
<i>Si aku yang bekerja di restoran ini!</i>	Ik ben degene die hier werkt!

5). **Si** + aanwijzende voornaamwoord

<i>Siapa nama si itu?</i>	Hoe heet die persoon?
<i>Si ini pulang ke Jakarta</i>	Deze persoon is terug in Jakarta

6). **Yang** + frase met zelfstandig naamwoord

<i>Yang baru datang harus segera mendaftar</i>	De nieuwkomers moeten zich onmiddellijk registreren
<i>Yang terhormat para undangan silakan masuk!</i>	De geachte genodigden, kom u maar binnen!

7). Zelfstandig naamwoord+ aanwijzende voornaamwoord **itu** of **ini**

<i>Mobil itu mahal sekali</i>	De auto is erg duur
<i>Rumah ini besar</i>	Het huis is groot

8). Zelfstandig naamwoord+ bezittelijk voornaamwoord

<i>Bukunya tebal</i>	Haar boek is dik
<i>Mobil saya mahal sekali</i>	Mijn auto is erg duur

4. Meervoud

Niet zoals in het Nederlands, zij er geen speciale vormen om het zelfstandig naamwoord in het meervoud te veranderen.

Meervoud blijkt uit de context of wordt aangegeven met behulp van een bepaald of onbepaald cijfer: **banyak** (veel), **beberapa** (weinig), **semua** (alle), **sepuluh** (tien).

<i>John punya banyak sepeda</i>	John had veel fietsen
---------------------------------	-----------------------

<i>Bapak punya dua buku</i>	De vader had twee boeken
<i>Semua mobil berwarna merah</i>	Alle auto's zijn rood
<i>Beberapa rumah di jalan itu bagus sekali</i>	Sommige huizen aan de straat zijn erg mooi

Vaak wordt de verdubbeling van een woord gebruikt om het meervoud van onbepaalde substantieven te vormen.

<i>rumah</i>	huis
<i>kursi</i>	stoel
<i>buku</i>	boek
<i>rumah-rumah</i>	huizen
<i>kursi-kursi</i>	stoelen
<i>buku-buku</i>	boeken

Voorbeeld:

<i>Rumah ini bagus</i>	Dit huis is mooi
<i>Rumah-rumah di jalan ini bagus</i>	De huizen in deze straat zijn mooi

Dit dupliceren is vaak niet nodig omdat het al duidelijk is uit de context.

Het is overdreven om meervoud te gebruiken, terwijl het al duidelijk is uit bepaald of onbepaald telwoord voor het zelfstandig naamwoord.

<i>Saya punya tiga rumah</i>	Ik heb drie huizen
<i>Mereka beli banyak buku</i>	Ze kopen veel boeken

Niet acceptabel:

- **Saya punya tiga rumah-rumah*
- **Mereka beli banyak buku-buku*

Andere voorbeelden:

<i>John punya banyak sepeda</i>	John had veel fietsen
<i>Bapak punya dua buku</i>	De vader had twee boeken
<i>Semua mobil berwarna merah</i>	Alle auto's zijn rood
<i>Beberapa rumah di jalan itu bagus sekali</i>	Sommige huizen aan de straat zijn erg mooi

Opmerking:

Er zijn ook Indonesische woorden die uit twee identieke delen bestaan. Deze woorden hebben geen meervoudige betekenis.

<i>kura-kura</i>	schildpad
<i>mata-mata</i>	spion
<i>kuda-kuda</i>	een soort houtconstructie
<i>pura-pura</i>	doen alsof
<i>laba-laba</i>	spin
<i>kira-kira</i>	ongeveer

5. Woordvolgorde

De Indonesische woordvolgorde is het omgekeerde van de woordvolgorde in het Nederlands. In het Indonesisch, het primaire woord wordt gevolgd door het definiërende woord.

A. Zelfstandig naamwoord

1. Zelfstandig naamwoord na zelfstandig naamwoord

<i>daging sapi</i>	rundvlees
<i>kopi susu</i>	koffie met melk
<i>pohon mangga</i>	mangoboom
<i>rumah kayu</i>	houten huis
<i>tas tangan</i>	handtas
<i>lemari buku</i>	boekenkast
<i>kantor polisi</i>	politiebureau

2. Bezittelijk voornaamwoord na zelfstandig naamwoord

<i>rumah saya</i>	mijn huis
<i>istri dia</i>	zijn vrouw
<i>buku mereka</i>	hun boeken
<i>mobil Karl</i>	auto van Karl
<i>rumahmu</i>	je huis
<i>rumah kamu</i>	jouw huis
<i>kopinya</i>	z'n koffie
<i>kopi dia</i>	zijn koffie

3. Aanwijzend voornaamwoord na zelfstandig naamwoord

<i>meja itu</i>	die tafel
<i>pena ini</i>	deze pen
<i>sepeda itu</i>	die fiets

4. Zelfstandig naamwoord komt eerst, bijvoeglijk naamwoord volgt

<i>baju biru</i>	blauwe jurk
<i>kopi manis</i>	zoete koffie
<i>wanita cantik</i>	mooie vrouwen
<i>sepatu bagus</i>	mooie schoenen
<i>rumah besar</i>	groot huis
<i>sepatu kecil</i>	kleine schoenen
<i>celana panjang</i>	lange broek
<i>celana pendek</i>	korte broek
<i>buku tebal</i>	dik boek
<i>rambut tipis</i>	dun haar

5. De naam komt na het kernwoord

<i>kota Jakarta</i>	Jakarta stad
<i>Jalan Gereja</i>	Kerkstraat
<i>Bank Lehmann</i>	Lehmann bank
<i>Universitas Cambridge</i>	Universiteit van Cambridge
<i>Republik Indonesia</i>	Republiek Indonesië

Het is ook mogelijk om combinaties te vormen met alle bovengenoemde woordsoorten.

Hiervoor geldt de volgende volgorde:

zelfstandig naamwoord + bijvoeglijk naamwoord + bezittelijk voornaamwoord + aanwijzend voornaamwoord.

<i>rumah baru saya ini</i>	dit nieuwe huis van mij
<i>kantor pos tua itu</i>	dat oude postkantoor
<i>lemari barunya itu</i>	dat nieuwe kast van hem

B. Adjectief

Bijvoeglijk naamwoord volgt altijd zelfstandig naamwoord

1. basis bijvoeglijk naamwoord volgt zelfstandig naamwoord

<i>putih</i>	wit	<i>rumah putih</i>	wit huis
<i>kering</i>	droog	<i>kue kering</i>	droog koekje
<i>malas</i>	lui	<i>anak malas</i>	luie jongen
<i>manis</i>	zoet	<i>kopi manis</i>	zoete koffie

2. bijvoeglijk naamwoord met voorvoegsel *ter-* volgt zelfstandig naamwoord

<i>termahal</i>	duurste
<i>tercantik</i>	mooiste
<i>terpintar</i>	slimste
<i>terkuat</i>	sterkste

<i>mobil termahal</i>	duurste auto
<i>wanita tercantik</i>	mooiste vrouw
<i>murid terpintar</i>	slimste leerling
<i>anak terkuat</i>	sterkste kind

3. duplicatie van bijvoeglijk naamwoord volgt zelfstandig naamwoord

<i>tenang-tenang</i>	rustig aan
<i>enak-enak</i>	heerlijk
<i>panas-panas</i>	heet
<i>hangat-hangat</i>	warm
<i>dingin-dingin</i>	koud

<i>tempat tenang</i>	stille plaats
<i>kue enak</i>	lekkere cake
<i>kopi panas-panas</i>	hete koffie
<i>susu hangat-hangat</i>	warme melk
<i>bir dingin-dingin</i>	koud bier

4. bijvoeglijk naamwoord van samenstellingen volgt zelfstandige naamwoord

<i>keras kepala</i>	koppig
<i>baik hati</i>	goedhartig
<i>lemah gemulai</i>	bevallig

<i>anak keras kepala</i>	koppig kind
<i>guru baik hati</i>	goedhartige leraar
<i>penari lemah gemulai</i>	gracieus danseres

6. Oefeningen

1. Wat is de betekenis van deze woorden in het Nederlands?

Voorbeeld: rumah tua = oud huis

1. rumah makan
2. mobil baru
3. lemari buku
4. kursi itu
5. roti saya
6. sepatu baru saya
7. sepeda baru dia ini
8. lemari buku tuanya itu

2. Wat zijn deze dingen? Gebruik indien nodig een woordenboek

- A. Engels
- B. bed
- C. motorfiets
- D. witte rijst
- E. politiebureau
- F. zitplaats
- G. de wachtkamer
- H. maagpijn
- I. bril
- J. badkamer
- K. residentie
- L. oude kerk

3. Hoe noem je de mensen van deze landen?

Land	Inwoners	Taal
1. Indonesië	orang Indonesia	bahasa Indonesia
2. Duitsland
3. Engeland
4. Nederland
5. China
6. Zuid-Afrika
7. België
8. Italië
9. Australië

10. Japan

4. Vind de paren

1) Ini tas	a) Deze mooie hoed is goedkoop
2) Itu buku	b) Dat is een boek
3) Mobil itu merah	c) Dit restaurant is duur
4) Ini sepatu baru	d) Dit is een tas
5) Rumah makan ini mahal	e) Anita brengt zijn nieuwe boek mee naar huis
6) Ini buku pelajaran Bahasa Indonesia	f) Het huis is groot en ruim
7) Rumah ini besar dan luas	g) Dit is het notitieboekje van Amir
8) Ini buku tulis si Amir	h) Het is een geschiedenisboek van John
9) Itu buku sejarah John	i) Dit zijn nieuwe schoenen
10) Topi bagus ini murah	j) De auto is rood
11) Anita membawa buku barunya ke rumah	k) Dit is het Indonesische leerboek

5. Vind de meest mogelijke antwoorden

1. Apa itu?	Rumah makan itu besar
Itu sepeda baru Jane
Bir itu
Itu sepatu baru
2. Itu apa?	Itu buku bahasa Indonesia
Itu rumah baru John
Mobil itu tua
Itu kantor istri saya
3. Apa ini?	Ini telepon
Ini tempat tidur adiknya
Tas ini mahal sekali
Ini jam tangan mahal Mary
4. Ini apa?	Pohon apel ini
Buah mangga ini enak
Ini lemari buku
Ini ruang makan

3 Voornaamwoorden

Voornaamwoord is een woord dat wordt gebruikt in plaats van een zelfstandig naamwoord of een zelfstandig naamwoord. Het woord verwijst naar de deelnemers aan de verhandeling of naar iemand of iets dat elders wordt genoemd.

Dit zijn de bekende voornaamwoorden:

- 1). Persoonlijke voornaamwoorden
- 2). Bezittelijke voornaamwoorden
- 3). Aanwijzende voornaamwoorden
- 4). Vragende voornaamwoorden

1. Persoonlijke voornaamwoorden

Persoonlijk voornaamwoord is een woord dat wordt gebruikt als een eenvoudige vervanging voor de naam van een persoon of meer. Deze woorden worden ook geassocieerd met een bepaalde grammaticale persoon:

- a). eerste persoon (spreker);
- b). tweede persoon (gesprekspartner) en
- c). derde persoon (over gesproken persoon)

Indonesische persoonlijke voornaamwoorden geven niet het geslacht van de persoon. Uit het context weet je het pas of je in het gesprek te maken heeft met mannelijke of vrouwelijk personen.

Om te verduidelijken gebruikt men de verklarende termen *laki-laki, pria* voor mannelijk geslacht, en de termen *perempuan, wanita* voor vrouwelijk geslacht.

De volgende lijst is persoonlijk voornaamwoorden van het Indonesisch.

<u>persoon</u>	<u>enkelvoud</u>		<u>meervoud</u>	
<u>1ste</u>	<i>saya</i> <i>aku</i>	ik ik	<i>kami</i> <i>kita</i>	wij wij
<u>2de</u>	<i>kamu</i> <i>anda</i> <i>(eng)kau</i>	je, jou je, jou je, jou	<i>kalian</i>	jullie

<u>3de</u>	<i>dia</i> <i>ia</i> <i>beliau</i>	hij/zij/het hij/zij/het hij/zij	<i>mereka</i>	zij
------------	--	---------------------------------------	---------------	-----

We kunnen persoonlijke voornaamwoorden **aku** en **engkau** verkorten in **-ku** en **-kau** en toegevoegd aan het werkwoord.

Kubawa buku itu ke rumah
Kaukirim suratnya ke Jakarta

Ik neem het boek mee naar huis
Je stuur de brief naar Jakarta

Opmerking:

1. De volgende termen worden vaak gebruikt als persoonlijk voornaamwoord, meestal als tweede of derde persoon enkelvoud:

<i>Bapak, pak</i>	u, meneer
<i>Ibu, bu</i>	u, juffrouw, mevrouw
<i>Saudara</i>	u, meneer
<i>Saudari</i>	u, juffrouw, mevrouw
<i>Tuan</i>	u, meneer
<i>Nyonya</i>	u, mevrouw
<i>Nona</i>	u, juffrouw, mevrouw (gericht aan jongere persoon)
<i>Adik, dik</i>	u, meneer, mevrouw (aangesproken iets jonger persoon)
<i>Kakak, kak</i>	u, meneer, mevrouw(aangesproken iets oudere persoon)
<i>Mas</i>	u, meneer (aangesproken iets oudere persoon)
<i>(E)Mbak</i>	u, mevrouw (aangesproken iets ouder persoon)

2. Let op, de woorden **kami** en **kita** hebben twee verschillende referentiekaders in het Indonesisch.

A. **Kami** sluit geadresseerde uit.

Persoon A, Persoon B en C zeggen tegen D; Persoon D drinkt geen bier, misschien wijn of helemaal niet:

Kami mau minum bir

Wij willen bier drinken

B. **Kita** omvat de geadresseerde. Persoon A, B, C en D eten allemaal gebakken rijst:

Kita makan nasi goreng

We eten gebakken rijst

3. In de omgangstaal vermijden Indonesische mensen zoveel mogelijk het gebruik van persoonlijke voornaamwoorden.

Gua of *gue* is een informele eerste persoonlijke voornaamwoorden enkelvoud, en *elu* of *lu* tweede persoon enkelvoud.

Kinderen en vrouwen gebruiken vaak hun eigen naam in plaats van persoonlijke voornaamwoorden als *saya* of *aku*. Indonesische mannen doen dit ook wel eens.

Het opleidingsniveau speelt vaak een belangrijke rol. Hoger opgeleiden gebruiken meer persoonlijke voornaamwoorden in een gesprek.

Rita pergi mau ke mana?
Rita pergi mau ke dokter

Waar ga je heen, Rita?
Ik ga naar de dokter

Voornaamwoorden worden vaak weggelaten in het informele Indonesisch:

Mau ke mana?
Mau beli apa?
Mau makan atau minum?
Mau pergi sekarang?
Pergi ke kantor?
Mau?
Pergi?
Makan?
Minum?
Duduk?
Lapar?
Pulang?
Jalan?
Berangkat?

Waar ga je heen?
Wat wil je kopen?
Wil je eten of drinken?
Ga je nu?
Ga je naar kantoor?
Wil je wat?
Ga je weg?
Ga je eten?
Wil je wat drinken?
Houd je van zitten?
Heb je honger?
Ga je naar huis?
Ga je lopen?
Zullen we nu gaan?

2. Bezittelijke voornaamwoorden

Bezittelijk voornaamwoord vervangt een zelfstandig naamwoord of zin en toont eigendom. De vorm van bezittelijke voornaamwoorden is in het Indonesisch identiek aan persoonlijke voornaamwoorden. Bezittelijke voornaamwoorden volgen zelfstandig naamwoord of zin.

Bezittelijke voornaamwoorden na zelfstandig naamwoord worden ook gebruikt om het onbepaalde zelfstandig naamwoord op de voorgrond te bepalen.

	<u>enkelvoud</u>		<u>meervoud</u>	
<u>1ste</u>	<i>saya</i> <i>aku</i> <i>-ku</i>	me/mijn me/mijn	<i>kami</i> <i>kita</i>	ons ons
<u>2de</u>	<i>kamu</i> <i>-mu</i> <i>anda</i> <i>(eng)kau</i>	je/jouw je/jouw je/jouw je/jouw	<i>kalian</i>	jullie
<u>3de</u>	<i>dia</i> <i>ia</i> <i>-nya</i> <i>beliau</i>	zijn/haar	<i>mereka</i> <i>-nya</i>	hun

We kunnen bezittelijke voornaamwoorden *dia*, *aku* en *engkau* verkorten in *-nya*, *-ku* en *-kau* en toegevoegd aan het zelfstandig naamwoord.

Kubawa bukuku ke rumah

Ik neem mijn boek mee naar huis

Kaukirim suratnya ke Jakarta

Je stuur zijn brief naar Jakarta

Aku bawa suratkau ke Jakarta

Ik neem jouw brief mee naar Jakarta

3. Aanwijzende voornaamwoord

Aanwijzend voornaamwoord heeft een functie om naar een specifiek object in een zin te wijzen en de plaats in te nemen van een zelfstandig naamwoord, een zelfstandig naamwoord, een activiteit of een situatie.

Er zijn twee aanwijzende voornaamwoorden:

ini

dit

De positie is dichtbij

itu

dat

De positie is nogal ver

1. Onafhankelijke *ini* (dit) en *itu* (dat)

a). *Ini* en *itu* staan meestal aan het begin van de zin:

Ini buku

Dit is een boek

Itu rumah

Dat is een huis

Itu mobil

Dat is een auto

Ini meja

Dit is een tafel

Itu kantor ayah

Dat is het kantoor van vader

b). In combinatie met een vraagwoord worden **ini** en **itu** vaak ook achter het vraagwoord geplaatst:

<i>Ini apa?</i>	<i>Apa ini?</i>	Wat is dit?
<i>Itu apa?</i>	<i>Apa itu?</i>	Wat is dat?
<i>Ini siapa?</i>	<i>Siapa ini?</i>	Wie is dit?
<i>Itu siapa?</i>	<i>Siapa itu?</i>	Wie is dat?

2. **Ini** en **itu** gekoppeld aan andere woorden

Ini (dit) en **itu** (dat) volgen zelfstandig naamwoord of frase. Het staat vaak als sluitstuk (uiterst rechts) van de frase.

<i>Sepeda itu</i>	Die fiets
<i>Kereta api ini</i>	Deze trein
<i>Kapal terbang itu</i>	Dat vliegtuig
<i>Rumah makan itu</i>	Dat restaurant
<i>Mobil baru itu</i>	Die nieuwe auto
<i>Telepon pintar bagus ini</i>	Deze geweldige smartphone
<i>Buku baru kami ini</i>	Dit nieuwe boek van ons

4. Oefeningen

1. Welk woord past in de zinnen?

1. Andrew, di mana buku _____?

- a. -mu
- b. -ini

2. Ini sahabat saya dan ini Rina istri _____

- a. -mu
- b. dia

3. Sekarang mereka tinggal di Amsterdam. Ini alamat _____

- a. saya
- b. mereka

4. John dan Jane, siapa guru _____?

- a. kami
- b. kalian

2. Maak de zin af met de volgende elementen. Het begin is gegeven in cursief.

1. saya-*Di rumah*-ini-dan- adik- saya- lahir- saya
2. dan-sepeda - *Ini* - baru-itu-sepeda-tua
3. mu-guru- *Siapa*-bahasa Indonesia-
4. dan-bagus- ini-buku-Lemari-besar
5. Nama-*Albert*- saya - anda- nama- siapa-?

3. Gebruik het volgende patroon om zinnen te maken

<rumah, sepeda, sepatu, baju, kursi, meja, pena, tas, kacamata, topi>

1. Apa itu?	Itu buku
2. Buku apa itu?	Itu buku baru
3. Apa itu?	Ini buku saya
4. Buku siapa ini?	Ini buku baru ayahku

4. Vul de lege ruimte met onderstaande woorden

1) Pak Sofyan..... bahasa Indonesia